

Pengaruh Faktor Kesepaduan (Kefungsian Keluarga) dan Kemahiran Keibubapaan Terhadap Kesejahteraan Psikologi dalam Kalangan Ibu Bapa dan Anak

Amran Hassan*, Fatimah Yusooif, Khadijah Alavi

Pusat Pengajian Psikologi dan Pembangunan Manusia, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Malaysia

*Corresponding author: amraning@gmail.com/amraning@yahoo.co.uk

Abstract

The psychological well-being of a family is difficult to evaluate. The objective of this study was to analyze the influence of cohesion factors (family functioning) and parenting skills to the psychological well-being of parents and children. The methodology used was mixed method research, which combined quantitative and qualitative study based on explanatory design. The questionnaire used for quantitative study were Parenting Behavior Scale, Family Functioning (FACES III) and Ryff's Psychological Well-being Scale, meanwhile unstructured and in-depth interviews were used for qualitative study. For its quantitative aspect, this study adopted simple random sampling and purposive sampling in selecting 412 parents who were members of Pusanita Pekan, and children from Sekolah Menengah Kebangsaan Ahmad and Tengku Abdullah, meanwhile 21 respondents were chosen for qualitative study from the similar group. Analysis used for quantitative study was inferential statistics using Multiple Regression in SPSS version .19, meanwhile qualitative data were analyzed manually. The quantitative analysis result showed that the influence of cohesion factors (family functioning) and parental skills was 17.5% variance contributed to psychological well-being, which was supported significantly by Anova test, that was $[F(5,406)= 17.3, p<.05]$. The qualitative study had supported quantitative findings, in which all the 8 parents and 13 children respondents had supported the influence of cohesion factors (family functioning) and parenting skills that contributed to the psychological well-being of a family.

Keywords: Psychological well-being; parenting behavior skill; family functioning; parents; children

Abstrak

Kesejahteraan psikologi sesebuah keluarga sangat sukar untuk dinilai. Objektif kajian ini ialah untuk menganalisis faktor kesepaduan (kefungsian keluarga) dan kemahiran keibubapaan terhadap kesejahteraan psikologi dalam kalangan ibu bapa dan anak. Metodologi kajian yang digunakan ialah kajian secara gabungan (*mixed method*) antara kuantitatif dan kualitatif berasaskan 'explanatory design'. Soal selidik yang digunakan ialah 'Parenting Behavior Scale', 'Family Functioning (FACES III)' dan 'Ryff's Psychological Well-being Scale' untuk kajian kuantitatif, manakala kaedah temubual secara tidak berstruktur dan mendalam untuk kajian kualitatif. Jenis persampelan ialah secara rawak mudah dan bertujuan yang terdiri daripada 412 orang ibu bapa dari keahlian Pusanita Pekan, dan anak dari Sekolah Menengah Kebangsaan Ahmad dan Tengku Abdullah untuk kajian kuantitatif, manakala 21 orang untuk kajian kualitatif dari sampel yang sama. Analisis yang digunakan ialah SPSS versi .19 dengan statistik inferensi Regresi Pelbagai untuk kajian kuantitatif, manakala kajian kualitatif dianalisis secara manual. Keputusan kajian kuantitatif keseluruhannya menunjukkan pengaruh faktor kesepaduan dan kemahiran keibubapaan sebanyak 17.5% varians menyumbang kepada kesejahteraan psikologi, disokong ujian Anova dengan signifikan iaitu $[F(5,406)= 17.3, p<.05]$. Kajian kualitatif pula mengukuhkan keputusan kuantitatif iaitu kesemua 8 orang ibu bapa dan 13 orang anak menyokong pengaruh kesepaduan dan kemahiran keibubapaan yang menyumbang kesejahteraan psikologi sesebuah keluarga.

Kata kunci: Kesejahteraan psikologi; kemahiran keibubapaan; kefungsian keluarga; ibu bapa; anak

© 2014 Penerbit UTM Press. All rights reserved

1.0 PENGENALAN

Pembangunan yang pesat masa kini sedikit sebanyak telah mencorakkan perubahan ke atas kehidupan sesebuah keluarga. Perubahan itu mungkin berbentuk positif, dan tidak kurang juga berbentuk negatif. Namun, persoalannya ialah sekiranya perubahan itu berbentuk negatif yang akan menjejaskan keharmonian dalam sesebuah keluarga. Semua ini berkait rapat dengan kesejahteraan psikologi seseorang individu terhadap sesebuah keluarga, sama ada dari pihak ibu bapa dan anak-anak (Amran *et al.*, 2012). Masing-masing memainkan peranan yang penting dalam mengharmonikan sesebuah keluarga dan mencapai tahap kesejahteraan sebagaimana yang diimpikan. Elemen ini lebih bersandarkan kepada pengukuhan kefungsian sesebuah keluarga dan kemahiran keibubapaan yang dilaksanakan untuk mencapai sesebuah keluarga yang bahagia. Dalam kefungsian keluarga, elemen yang menjadi keutamaan ialah dari segi kesepaduan yang merujuk kepada perasaan dan emosi kasih sayang dalam sesebuah keluarga (Olson & Gorell, 2003). Perasaan ini lebih bertindak sebagai suatu yang subjektif, dan kesannya mempengaruhi kesejahteraan sesebuah keluarga untuk jangka masa yang panjang.

Kemahiran keibubapaan yang diamalkan oleh ibu bapa memainkan peranan penting untuk mencapai kesejahteraan sesebuah keluarga. Kesejahteraan dalam kalangan ibu bapa dan anak berkait rapat dengan didikan, asuhan, bimbingan dan tunjuk ajar yang diberikan kepada

anak-anak terhadap sesuatu perkara (Rozumah & Rahimah, 2008; Voydanof & Donelly, 1998). Elemen utama dalam hubungan ibu bapa dan anak ialah dari segi perbincangan, aktiviti, penglibatan dan pengawalan terhadap anak-anak secara keseluruhannya (Voydanof & Donelly, 1998). Kesemua ini mempengaruhi proses pengasuhan terhadap anak-anak yang baik untuk menjadi seseorang yang berjaya sama ada dari segi kehidupan fizikal dan psikologi. Faktor ini yang menjadi harapan besar oleh ibu bapa ke atas anak-anak mereka. Kejayaan membawa anak-anak menjadi anak yang baik sehingga menjadikan kehidupan ibu bapa lebih tenteram dan aman. Ini menggambarkan apa yang diberikan oleh ibu bapa selama ini dari segi asuhan dan didikan mencapai tahap yang membanggakan untuk dirinya itu.

Kesejahteraan dan kebahagiaan sesebuah keluarga merupakan satu elemen yang sangat subjektif untuk diukur secara keseluruhan (Asmawati *et al.*, 2009; Noradilah & Mansor, 2011). Namun, keadaan ini sebenarnya menggambarkan bahawa setiap keluarga mengidamkan kesejahteraan ahli-ahlinya secara psikologi bagi mencapai sesebuah keluarga yang bahagia untuk jangka masa panjang. Kesejahteraan psikologi dalam kalangan ibu bapa dan anak akan mempengaruhi sesebuah keluarga itu mencapai matlamat sebagai sebuah keluarga yang baik dari segi perhubungan, komunikasi, pengluahan perasaan, kelapangan masa dan kehidupan seharian. Pengukuran kesejahteraan psikologi seseorang individu anaknya turut melibatkan sesebuah keluarga masa kini. Asmawati *et al.*, (2009) melihat kesejahteraan psikologi ini dengan keadaan perkahwinan yang bahagia, kawan yang baik, kerja yang mendapat ganjaran, wang yang mencukupi, pemakanan dan aktiviti fizikal yang baik, tidur yang cukup, serta patuh menjalankan aktiviti keagamaan. Kesemua elemen ini menjadi satu pengukuran yang utama dalam melihat elemen kesejahteraan psikologi individu sama ada dari pihak ibu bapa dan juga anak-anak dalam sesebuah keluarga.

Keluarga yang sihat ialah keluarga yang sentiasa berada dalam landasan yang menjurus ke arah kebaikan untuk ahli-ahli keluarganya. Landasan yang dimaksudkan itu ialah landasan yang rasional dan bukan berasaskan kepada tiadanya persefahaman, tekanan dan krisis ekonomi dalaman sehingga mempengaruhi keretakan sesebuah keluarga (Sabatelli & Bartle, 1995). Laporan Jabatan Kebajikan Masyarakat (2007), menjelaskan bahawa masyarakat yang dilanda pelbagai masalah seperti perceraian, penderaan kanak-kanak, pembunuhan kejam dalam keluarga, keganasan rumah tangga, dan kes-kes juvana sebenarnya menggambarkan bahawa sesebuah keluarga ini mempunyai masalah yang tersendiri. Ukuran ini menjadi petanda bahawa kesejahteraan dalam sesebuah keluarga adalah sangat kompleks dan memerlukan perhatian semua ahli-ahli dalam keluarga. Kesemua ini membuka ruang kebaikan sekiranya ahli-ahli sesebuah keluarga yang melaksanakan tanggungjawab dengan sebaik mungkin dan mempengaruhi corak kefungisian sesebuah keluarga.

Sesebuah keluarga yang kurang berfungsi tidak akan menghasilkan ahli-ahli yang sejahtera secara psikologi. Banyak pihak menyatakan bahawa mereka telah mencurahkan segala-galanya kepada keluarga tanpa mereka mengkaji kekurangan yang wujud dalam keluarga tersebut. Keadaan sebegini berterusan dalam sesebuah keluarga sehinggalah berlaku suatu kejadian yang tidak diingini ke atas ahli keluarga mereka seperti penderaan, perceraian, pergaduhan melampau, mengabaikan tanggungjawab dan yang lebih teruk lagi lari dari rumah. Semua ini gara-gara kefungisian sesebuah keluarga itu sudah merosot dan mengalami keretakan sehingga kesukaran dalam mencari satu jalan penyelesaian yang terbaik (Everts, 1994).

Kajian ini menumpukan kepada pengaruh elemen kesepaduan dalam kefungisian keluarga dan kemahiran keibubapaan terhadap kesejahteraan psikologi dalam kalangan ibu bapa dan anak. Sejauh manakah faktor tersebut menjadi peramal terhadap kesejahteraan psikologi dalam kalangan ibu bapa dan anak?

■2.0 OBJEKTIF DAN HIPOTESIS KAJIAN

Kajian ini mengkaji pengaruh faktor kesepaduan (kefungisian keluarga) dan kemahiran keibubapaan terhadap kesejahteraan psikologi dalam kalangan ibu bapa dan anak.

Hipotesis Nul: Tidak terdapat pengaruh faktor kesepaduan (kefungisian keluarga) dan kemahiran keibubapaan terhadap kesejahteraan psikologi.

■3.0 METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini menggunakan reka bentuk gabungan (*mixed method*) iaitu antara kajian kuantitatif dan kualitatif (Creswell, 2008). Seramai 412 orang diambil untuk kajian kuantitatif yang terdiri daripada ibu bapa dan anak dari daerah Pekan, Pahang Darul Makmur dengan menggunakan persampelan rawak mudah melalui pengedaran soal selidik. Setiap orang layak dan mempunyai peluang yang sama untuk dipilih dalam populasi tersebut (Mohd Majid, 2000) mengikut jadual Krejcie dan Morgan (1970) mengikut populasi kajian yang sewajarnya. Pengambilan sampel ini dipilih dengan menggunakan jadual nama ahli Puspanita Daerah Pekan berasaskan kriteria daripada nombor rawak, manakala untuk anak-anak pula diperolehi daripada jadual nama pelajar sekolah dari Sekolah Menengah Kebangsaan Ahmad dan Sekolah Menengah Kebangsaan Tengku Abdullah di daerah yang sama. Justifikasi daerah Pekan, Negeri Pahang Darul Makmur ialah kerana daerah ini dikatakan sebagai sebuah daerah yang masih mengekalkan keharmonian dan perhubungan yang baik dalam sesebuah keluarga, serta PUSPANITA Pekan ini sangat aktif dengan penganjuran kursus-kursus keibubapaan (Pejabat Daerah Tanah Pekan, 2012; PJK Kg Beruas, 2012).

Kajian kualitatif pula menggunakan pendekatan temubual secara tidak berstruktur dan mendalam berasaskan persampelan secara bertujuan (*purposive sampling*) dengan mengambil 21 orang sampel yang terdiri daripada 8 orang ibu bapa, dan 13 orang anak. Penggunaan sampel yang kecil (6 orang) dari satu kumpulan etnik ini adalah sesuai dengan saranan Neutens dan Rubinson (2002) yang menyatakan bilangan sekecil 6 orang sampel adalah memadai bagi kajian kumpulan yang kecil dan berfokus, serta disokong oleh temubual secara mendalam terhadap sesuatu isu yang dikaji. Pengambilan sampel ini berasaskan kepada kriteria-kriteria tertentu daripada sampel kajian kuantitatif iaitu mereka yang boleh menjelaskan tentang kesejahteraan psikologi dalam sesebuah keluarga dan mampu membuat penilaian secara keseluruhan. Mereka juga mengikuti kursus Bengkel Kecemerlangan Emosi anjuran Puspanita Daerah Pekan untuk ibu bapa, manakala bagi anak-anak mengikuti Bengkel Ekspresif Kendiri anjuran Unit Kaunseling Sekolah tersebut hasil pemilihan oleh pihak Kaunselor Sekolah. Selain itu, kriteria lain yang diletakkan ialah dengan melihat keaktifan dan kerjasama yang baik selama program ini dijalankan bagi melihat pencapaian sebenar dalam diri mereka secara tidak langsung.

Soal selidik yang digunakan untuk kajian kuantitatif ialah *Parenting Behavior Scale* (Voydanooof & Donelly, 1998), *Family Adaptability and Cohesion Scale* (FACES III) (Olson & Gorell, 2003) dan *Ryff's Psychological Well-being Scale* (Ryff, 1989; 1995) yang bertindak mengukur kesemua pemboleh ubah yang dikaji. Kebolehpercayaan soal selidik ini mengikut Alpha Cronbach bagi *Parenting Behavior Scale* .894, *Family Functioning Scale* .739 dan *Ryff Psychological Well being Scale* .896. Analisis yang digunakan ialah SPSS versi .19 berasaskan pendekatan statistik inferensi Regresi Pelbagai. Manakala, kajian kualitatif menggunakan sesi temubual secara mendalam dan tidak berstruktur terhadap ibu bapa dan anak-anak dalam menyokong keputusan kajian kualitatif. Analisis yang digunakan ialah analisis kandungan secara manual (*Manual Qualitative Analysis*) dengan memberikan kod dan tema-tema tertentu terhadap transkrip yang dibina mengikut sesi temubual yang dijalankan (Taylor-Powell & Renner, 2003). Satu set protokol soalan dibina sebagai garis panduan untuk sesi temubual dengan kesemua responden. Kedua-dua analisis keputusan kajian iaitu kajian kuantitatif disokong oleh keputusan kajian kualitatif yang bertindak saling lengkap melengkapi antara satu sama lain (Cresswell, 2008).

■4.0 TEORI KEFUNGSIAN KELUARGA DAN MODEL AUSTRALIA BEREUAU OF STATISTICAL (ABS) KESEJAHTERAAN KELUARGA

Teori kefungsi keluarga sangat sesuai dengan keadaan keluarga semasa terutama melibatkan permasalahan berkaitan dengan tingkah laku (Sexton & Alexander, 1999). Mereka percaya jika baik sesebuah keluarga, maka baiklah sesebuah masyarakat itu dengan sepenuhnya. Fahaman yang dipegang dalam teori dan pendekatan kefungsi keluarga ialah setiap institusi keluarga dalam masyarakat memberikan sumbangan kearah kehidupan masyarakat itu dengan sejahtera. Kefungsi keluarga itu merupakan 'hati' kepada masyarakat, dan ini bermakna jika keluarga itu berfungsi dengan baik dan sejahtera, maka sudah semestinya masyarakat yang terbina akan sejahtera dan harmoni. Sexton dan Alexander (2002) juga menyatakan bahawa kefungsi keluarga itu wujud hasil kerja yang baik dilaksanakan dalam sesebuah keluarga nuklear. Keluarga nuklear yang baik sangat diperlukan dalam masyarakat kerana merekalah punca kepada kerja dan fungsi yang baik untuk menjadikan masyarakat itu sejahtera. Selain itu, teori ini meletakkan persoalan sosial di dunia ini kepada tiga sistem utama iaitu sistem budaya yang melambangkan simbol dan makna kehidupan, sistem sosial yang melambangkan kumpulan dan institusi, serta sistem personaliti yang melambangkan tingkah laku secara spesifik dan generik.

Elemen yang wujud ini disandarkan kepada sistem dalam keluarga itu yang melibatkan tiga (3) unsur utama dan berperanan dalam mengembangkan sesebuah keluarga itu dengan sejahtera. Unsur-unsur tersebut ialah (Sexton & Alexander, 2002);

a) Ibu bapa

Mewujudkan satu perasaan kekitaan dalam sebuah keluarga yang sejahtera semasa menghadapi permasalahan keluarga sebagai satu cabaran bersama. Ini melibatkan komunikasi, penyelesaian konflik, dan penyelesaian masalah. Penyelesaian masalah dengan cara baru dan memenuhi kehendak kesemua ahli secara konsisten boleh dilaksanakan untuk sesuatu permasalahan yang sukar ditangani untuk mencari satu jalan yang terbaik dan normal.

b) Anak

Peringkat anak-anak ini ialah dengan mengakhiri tingkah laku negatif yang wujud sebelum ini. Keadaan ini dipulihkan dengan kembali ke alam persekolahan, atau kerja, berada di rumah dan berkawan dengan rakan sebaya yang boleh dipercayai. Tanggungjawab ini hendaklah berasaskan kerjasama yang baik antara ibu bapa dan anak untuk kembali mengikut jalan yang positif.

c) Keluarga

Pembentukan komunikasi yang sihat, kemahiran keibubapaan yang konsisten, pengurusan konflik dan penyelesaian masalah haruslah dijadikan model dalam sebuah keluarga untuk membantu ahli-ahlinya dalam segenap hal yang timbul. Kerjasama dengan anak-anak sebagai satu keluarga untuk sebarang penyelesaian masalah akan meredakan keadaan dan kembali normal seperti sedia kala sebagai keluarga yang sejahtera.

Asas Model ABS ini lebih bertunjangkan kepada 3 teori utama dalam melihat kesejahteraan keluarga dengan merujuk kepada kesejahteraan psikologi ahli-ahli dalam keluarga berasaskan Teori Sistem Ekologi, Teori Sumber, dan Teori Sistem Keluarga (Wollny *et al.*, 2010). Berikut ringkasan berasaskan beberapa teori tersebut ;

i) Teori Sistem Ekologi

Kesejahteraan psikologi individu yang melibatkan ibu bapa dan anak saling berkaitan antara satu pihak dengan satu pihak yang lain secara khusus. Saling bergantung antara elemen-elemen ini menjadikan aspek ekologi keluarga bergerak ke atas sebuah keluarga yang sejahtera. Kesejahteraan psikologi individu dan keluarga sebenarnya berasaskan kepada kesejahteraan keseluruhan ekosistem yang wujud dalam persekitaran individu dan keluarga tersebut yang meliputi biologi, fizikal, dan persekitaran sosial.

ii) Teori Sumber

Teori sumber merupakan teori yang mementingkan perhubungan pertukaran antara satu elemen dengan elemen yang lain. Dipercayai bahawa teori ini adalah asas utama kepada pertukaran dalam perhubungan yang terjalin dalam konteks sosial dan psikologi. Semuanya bertindak memberikan satu nilai yang terbaik dan boleh diaplikasikan dalam interaksi pelbagai domain utama termasuklah sekolah, keluarga, tempat kerja, institusi dan persekitaran yang mampu mempengaruhi elemen pertukaran antara satu sama lain.

iii) Teori Sistem Keluarga

Teori ini berpegang kepada komponen penting iaitu satu sistem yang membuatkan adanya perhubungan dengan elemen-elemen tertentu seperti tingkah laku, interaksi kebiasaan dan saling bergantung antara satu sama lain. Inilah yang dikatakan sebagai persekitaran saling mempengaruhi keadaan di rumah dan keluarga sehingga mewujudkan satu kesejahteraan psikologi dalaman bagi anak-anak dan ibu bapa.

■5.0 KEPUTUSAN DAN PERBINCANGAN KAJIAN

Analisis kajian yang dijalankan berasaskan kepada kajian gabungan antara kuantitatif dan kualitatif ini ialah bertindak sebagai saling menyokong antara satu sama lain. Dalam kajian kuantitatif, analisis statistik Regresi Pelbagai telah menunjukkan pengaruh subkonstruk kesepaduan dan kemahiran keibubapaan terhadap kesejahteraan psikologi secara keseluruhannya. Nilai R^2 yang diperolehi ialah sebanyak

.175 atau 17.5% varians yang menyumbang kepada kesejahteraan psikologi. Keputusan ini disokong oleh ujian Anova yang menunjukkan signifikan iaitu $[F(5,406) = 17.3, p < .05]$. Namun, hanya pemboleh ubah penglibatan ibu bapa anak dan kesepaduan sahaja yang signifikan terhadap kesejahteraan psikologi iaitu nilai $t = 2.73$, dan subkonstruk kesepaduan ialah $t = 5.62$. Nilai β untuk penglibatan ibu bapa ialah $\beta = .155$ iaitu 15.5% varians menyumbang kepada kesejahteraan psikologi. Manakala subkonstruk kesepaduan $\beta = .280$ iaitu 28% varians yang menyumbang terhadap kesejahteraan psikologi.

Bagi keputusan yang menunjukkan pengaruh subkonstruk kesepaduan dan kemahiran keibubapaan terhadap subkonstruk kesejahteraan psikologi iaitu penguasaan persekitaran. Keputusan mendapati nilai R^2 yang diperolehi adalah sebanyak .183 iaitu 18.3% varians yang menyumbang kepada penguasaan persekitaran. Keputusan ini disokong oleh ujian Anova yang menunjukkan signifikan iaitu $[F(5,406) = 18.2, p < .05]$. Namun, hanya pemboleh ubah aktiviti ibu bapa anak dan kesepaduan sahaja yang signifikan terhadap penguasaan persekitaran iaitu nilai t bagi aktiviti ibu bapa anak ialah $t = 3.07$, dan subkonstruk kesepaduan ialah $t = 6.54$. Nilai β yang diperolehi pula untuk aktiviti ibu bapa anak ialah sebanyak $\beta = .179$ iaitu 17.9% varians yang menyumbang terhadap penguasaan persekitaran. Manakala, bagi subkonstruk kesepaduan nilai $\beta = .324$ iaitu 32.4% varians yang turut menyumbang terhadap penguasaan persekitaran.

Selain itu, keputusan turut menunjukkan pengaruh subkonstruk kesepaduan dan kemahiran keibubapaan terhadap subkonstruk kesejahteraan psikologi iaitu perkembangan sendiri. Keputusan mendapati nilai R^2 yang diperolehi adalah sebanyak .114 iaitu 11.4% varians yang menyumbang kepada perkembangan sendiri. Keputusan ini disokong oleh ujian Anova yang menunjukkan signifikan iaitu $[F(5,406) = 10.5, p < .05]$. Namun, hanya pemboleh ubah penglibatan ibu bapa anak dengan kesepaduan sahaja yang signifikan terhadap perkembangan sendiri iaitu nilai t bagi penglibatan ibu bapa anak ialah $t = 2.78$, dan subkonstruk kesepaduan ialah $t = 4.17$. Nilai β yang diperolehi pula untuk penglibatan ibu bapa anak ialah sebanyak $\beta = .164$ iaitu 16.4% varians yang menyumbang terhadap penguasaan perkembangan sendiri. Manakala, bagi subkonstruk kesepaduan nilai $\beta = .215$ iaitu 21.5% varians yang turut menyumbang terhadap perkembangan sendiri.

Begitu juga dengan keputusan yang menunjukkan pengaruh subkonstruk kesepaduan dan kemahiran keibubapaan terhadap subkonstruk kesejahteraan psikologi iaitu perhubungan baik. Keputusan mendapati nilai R^2 yang diperolehi adalah sebanyak .088 iaitu 8.8% varians yang menyumbang kepada perhubungan baik. Keputusan ini disokong oleh ujian Anova yang menunjukkan signifikan iaitu $[F(5,406) = 7.86, p < .05]$. Namun, hanya pemboleh ubah penglibatan ibu bapa anak dan kesepaduan sahaja yang signifikan terhadap perhubungan baik iaitu nilai t bagi penglibatan ibu bapa anak ialah $t = 2.04$, dan subkonstruk kesepaduan ialah $t = 3.82$. Nilai β yang diperolehi pula untuk penglibatan ibu bapa anak ialah sebanyak $\beta = .122$ iaitu 12.2% varians yang menyumbang terhadap perhubungan baik. Manakala, bagi subkonstruk kesepaduan nilai $\beta = .200$ iaitu 20% varians yang turut menyumbang terhadap perhubungan baik.

Analisis dijalankan bagi keputusan yang menunjukkan pengaruh subkonstruk kesepaduan dan kemahiran keibubapaan terhadap subkonstruk kesejahteraan psikologi iaitu matlamat kehidupan. Keputusan mendapati nilai R^2 yang diperolehi adalah sebanyak .088 iaitu 8.8% varians yang menyumbang kepada matlamat kehidupan. Keputusan ini disokong oleh ujian Anova yang menunjukkan signifikan iaitu $[F(5,406) = 7.87, p < .05]$. Namun, hanya pemboleh ubah penglibatan ibu bapa anak dan kesepaduan yang signifikan terhadap matlamat kehidupan iaitu nilai t bagi penglibatan ibu bapa anak ialah $t = 2.68$, dan subkonstruk kesepaduan ialah $t = 3.58$. Nilai β yang diperolehi pula untuk penglibatan ibu bapa anak ialah sebanyak $\beta = .160$ iaitu 16% varians yang menyumbang terhadap matlamat kehidupan. Manakala, bagi subkonstruk kesepaduan nilai $\beta = .187$ iaitu 18.7% varians yang turut menyumbang terhadap matlamat kehidupan.

Akhir sekali ialah keputusan yang menunjukkan pengaruh subkonstruk kesepaduan dan kemahiran keibubapaan terhadap subkonstruk kesejahteraan psikologi iaitu penerimaan diri. Keputusan mendapati nilai R^2 yang diperolehi adalah sebanyak .062 iaitu 6.2% varians yang menyumbang kepada penerimaan diri. Keputusan ini disokong oleh ujian Anova yang menunjukkan signifikan iaitu $[F(5,406) = 5.33, p < .05]$. Namun, hanya pemboleh ubah aktiviti ibu bapa anak sahaja yang signifikan terhadap penerimaan diri iaitu nilai t bagi aktiviti ibu bapa anak ialah $t = 2.71$. Nilai β yang diperolehi pula untuk aktiviti ibu bapa anak ialah sebanyak $\beta = .168$ iaitu 16.8% varians yang menyumbang terhadap penerimaan diri. Rujuk jadual 1.

Manakala, analisis keputusan kualitatif menyokong keputusan kuantitatif berasaskan faktor kesepaduan (kefungsian keluarga) dan kemahiran keibubapaan terhadap kesejahteraan psikologi. Antara aspek yang diperjelaskan dalam dapatan ini ialah kesihatan dalaman, kasih sayang, didikan keibubapaan, pelaksanaan tanggungjawab, berfikiran positif dan bersyukur di atas kurniaan sebagai elemen peramal kesejahteraan psikologi terhadap sesebuah keluarga. Justeru, elemen kesepaduan dan kemahiran keibubapaan lebih bertindak sebagai peramal signifikan terhadap kesejahteraan psikologi dalam kalangan ibu bapa dan anak hasil kestabilan emosi daripada semua pihak. Keputusan kualitatif mendapati 100% atau 8 orang ibu bapa menyatakan persetujuan tersebut. Begitu juga dengan anak-anak yang sama 100% atau 13 orang menyatakan keadaan ini signifikan dan menjadi peramal kepada kesejahteraan psikologi untuk jangka masa panjang. Antara petikan tersebut ialah;

Apabila keluarga itu takde masalah, anak-anak akan terdidik dengan baik serta akan cemerlang. Anak-anak bermasalah berpunca daripada keluarga juga dan kita jangan marah dia terus...macam mana nak cakap, kena sentiasa positif dan jangan negatif dalam apa sahaja dan sejahteralah semuanya. (Responden A, Ibu, Melayu)

Mengharap sangat takde masalah dalam keluarga dan di anugerahkan keluarga takde masalah, akan sejahtera sentiasa. Lepas tu di anugerahkan anak-anak cemerlang berjaya dan dapat mengharunginya bersama.

(Responden D, Ibu, Melayu)

Balik kepada peranan asal sebagai ibu bapa terhadap anak-anak, kadang-kadang saya untuk apa lagi kalau bukan kerana anak-anak sahajalah. Diorang semua sayang saya, saya kena terima dan berterima kasih sahajalah dan sejahtera segalanya.

(Responden G, Bapa, Melayu)

Ibu bapa kena memainkan peranan dan memang boleh menyebabkan keluarga itu berfungsi dan sejahtera semuanya. Sebab kalau ibu bapa tak main peranan dia, keluarga itu akan ikut haluan dialahkan. Keluarga saya didoakan bahagia selamanya dan....saya suka serta sayang mak bapak saya. (Responden D, Anak Lelaki, Melayu)

Semua sihatlah dan sejahtera dalam keluarga paling penting, kalau kaya tak sihat takdelah nak sejahterakan. Saya sayang dan suka keluarga saya.

(Responden M, Anak Perempuan, Cina)

Jadual 1 Analisis regresi pelbagai faktor kesepaduan (kefungsian keluarga) dan kemahiran keibubapaan terhadap kesejahteraan psikologi dalam kalangan ibu bapa dan anak

Pemboleh ubah Kriterion	Pemboleh ubah Peramal	F	R ²	Df	Beta	Sig.	t
1. Penguasaan Persekitaran	a) Kesepaduan	18.2	.183	(5,406)	.324	.000*	6.54
	b) Perbincangan ibu bapa anak				-.066	.222	-1.223
	c) Aktiviti ibu bapa anak				.179	.002*	3.076
	d) Pengawasan ibu bapa anak				.032	.525	.637
	e) Penglibatan ibu bapa anak				.059	.295	1.05
2. Perkembangan Kendiri	a) Kesepaduan	10.5	.114	(5,406)	.215	.000*	4.17
	b) Perbincangan ibu bapa anak				.020	.727	.350
	c) Aktiviti ibu bapa anak				-.004	.941	-.074
	d) Pengawasan ibu bapa anak				.049	.354	.928
	e) Penglibatan ibu bapa anak				.164	.006	2.78
3. Perhubungan Baik	a) Kesepaduan	7.86	.088	(5,406)	.200	.000*	3.82
	b) Perbincangan ibu bapa anak				-.048	.401	-.841
	c) Aktiviti ibu bapa anak				.012	.840	.202
	d) Pengawasan ibu bapa anak				.084	.115	1.58
	e) Penglibatan ibu bapa anak				.122	.042*	2.04
4. Matlamat Kehidupan	a) Kesepaduan	7.87	0.88	(5,406)	.187	.000*	3.58
	b) Perbincangan ibu bapa anak				-.002	9.78	-.028
	c) Aktiviti ibu bapa anak				.013	.830	.214
	d) Pengawasan ibu bapa anak				.023	6.71	.425
	e) Penglibatan ibu bapa anak				.160	.008*	2.68
5. Penerimaan Diri	a) Kesepaduan	5.33	.062	(5,406)	.087	.102*	1.64
	b) Perbincangan ibu bapa anak				.000	.999	-.001
	c) Aktiviti ibu bapa anak				.168	.007*	2.71
	d) Pengawasan ibu bapa anak				-.024	.662	-.437
	e) Penglibatan ibu bapa anak				.072	2.35	1.19
6. Total	a) Kesepaduan	17.3	.175	(5,406)	.280	.000*	5.62
	b) Perbincangan ibu bapa anak				-.029	5.93	-.535
	c) Aktiviti ibu bapa anak				.092	.115	1.58
	d) Pengawasan ibu bapa anak				.048	3.41	.954
	e) Penglibatan ibu bapa anak				.155	.007*	2.73

Petikan-petikan tersebut telah menjelaskan secara keseluruhan bahawa faktor kesepaduan (kefungsian keluarga) dan kemahiran keibubapaan memberikan pengaruh kepada kesejahteraan psikologi sesebuah keluarga dari kaca mata ibu bapa dan anak. Justeru, keadaan ini bermula dengan kefungsian sesebuah keluarga sehingga memberikan satu kemahiran yang baik untuk mendidik anak-anak menjadi seorang manusia berguna dan mendatangkan satu pengaruh yang kuat terhadap kesejahteraan psikologi keluarga. Saling berkaitan antara elemen-elemen ini dapat membuka ruang kebaikan sesebuah keluarga untuk jangka masa panjang dan menjadikan sesebuah keluarga itu sejahtera secara psikologi. Bukan elemen material yang menjadi ukuran semata-mata, tetapi aspek kesejahteraan psikologi dalaman sama ada terhadap ibu bapa dan anak-anak yang membantu jalan kesejahteraan berpanjangan untuk keharmonian keluarga.

Kajian ini menyokong dapatan Ruchkin *et al.*, (2000) yang menjelaskan bahawa kuasa emosi yang wujud dalam kefungsian sesebuah keluarga sangat kuat untuk menjadi peramal kepada permasalahan tingkah laku berbanding dengan kemahiran keibubapaan bagi kes-kes juvana. Keadaan ini jelas menunjukkan bahawa kefungsian keluarga yang wujud selama ini menjadi kekuatan terutama dalam aspek kebersamaan seperti pengluahan perasaan, komunikasi, dan meluangkan masa bersama anak (Hsueh & Yoshikawa, 2007). Begitu juga dengan pengluhan perasaan yang menjadi panduan utama kepada elemen emosi untuk saling memahami dalam sesebuah keluarga. Manakala, ketidakfungsian sesebuah keluarga akan menyebabkan pelbagai perasaan timbul seperti kebimbangan, masalah sosial, tingkah laku agresif dan hilangnya rol model yang baik (Ruchkin *et al.*, 2000). Jelasnya, kefungsian keluarga dan kemahiran keibubapaan mampu menjadi peramal kepada pembentukan tingkah laku dan kendiri anak-anak untuk jangka masa panjang serta berkait rapat dengan keadaan anak-anak secara keseluruhan (Zuria *et al.*, 2000).

Selain itu, kajian ini menyokong dapatan Norsayyidatina *et al.*, (2011) yang menjelaskan bahawa peranan ibu bapa dari segi kemahiran keibubapaan sangat mempengaruhi kesejahteraan psikologi dan menjadi faktor peramal penting kecemerlangan akademik anak-anak. Ini menunjukkan bahawa anak-anak remaja yang mencapai kesejahteraan psikologi serta memperolehi pencapaian akademik yang baik berhubungan rapat dengan elemen emosi, kemahiran dan gaya asuhan ibu bapa (Che Hasniza, 2011; Rohaya & Ruhani, 2011; Zuria *et al.*, 2000). Justeru, keperluan kepada kefungsian keluarga dan juga kemahiran keibubapaan mempengaruhi asas pengukuhan kesejahteraan sesebuah keluarga dan ahli-ahlinya untuk jangka masa panjang. Keadaan ini akan menyokong keperluan hidup anak-anak yang bukan sahaja dalam bidang akademik, malah menjadi satu pengukuhan kepada kekuatan dalaman diri sehingga menjadikan anak-anak ini sebagai individu yang berjaya dalam hidupnya.

Kajian ini menyokong dapatan kajian Park (2004) yang menjelaskan bahawa perspektif kesejahteraan merupakan satu perspektif yang melibatkan kemanusiaan secara dalaman. Kepuasan terhadap kehidupan menjadi elemen bahawa inilah kesejahteraan terhadap kehidupan yang menjadi peramal dan perantara kepada penghasilan kesejahteraan dalaman individu. Individu yang tahap kepuasan hidupnya rendah biasanya sukar mencapai kesejahteraan berbanding dengan individu yang mencapai kepuasan yang tinggi dalam hidupnya (Che Hasniza, 2011; Amran, 2011; Zuria *et al.*, 2000). Kesemua ini mempengaruhi kehidupan seharian untuk menjadi lebih positif atau negatif terhadap perkembangan psikologi dan tingkah laku seseorang anak remaja belia. Dalam pada itu juga, sokongan daripada ibu bapa dengan gaya asuhan yang baik serta interaksi yang positif boleh menyumbangkan banyak ruang kesejahteraan diri termasuklah dalam elemen psikologi (Maynard & Harding, 2010; Ruchkin *et al.*, 2000). Justeru, elemen kepuasan hidup yang ingin dicapai oleh seseorang individu biasanya berkaitan dengan penerapan sikap dan minda yang baik yang menjadi peramal kepada kesejahteraan hidup manusia. Golongan yang sentiasa berada dalam pemikiran dan tingkah laku yang baik serta positif sudah pasti akan mencapai kesejahteraan dalam hidup sama ada dalam ruang lingkup dirinya dan persekitaran yang dialaminya selama ini (Khaidzir *et al.*, 2009). Kebaikan penerapan kesemua elemen itu menjadi panduan bahawa kesejahteraan individu sebenarnya banyak dikaitkan dengan elemen kefungsian hidup yang juga berpunca daripada kefungsian sesebuah keluarga semasa didikan semasa kecil sehinggalah menjadi dewasa (Rozumah & Rahimah, 2008).

■6.0 KESIMPULAN

Secara keseluruhannya, pengaruh faktor kesepaduan (kefungsian keluarga) dan kemahiran keibubapaan merupakan peramal utama ke arah kesejahteraan psikologi dalam kalangan ibu bapa dan anak-anak. Kekuatan elemen ini menjadi pengukur utama kewujudan sesebuah keluarga sejahtera berasaskan kepada tuntutan hidup masing-masing. Ibu bapa akan menjalankan peranan dan tanggungjawabnya berasaskan kepada kehidupan yang wajar dijadikan asas pembentukan dirinya selama ini demi kebaikan anak-anak. Manakala, pihak anak pula sangat bergantung terhadap peranan ibu bapa yang dijalankan ke arah menjadikan dirinya insan dan anak yang baik untuk jangka masa panjang. Keharmonian hidup akan dapat dikecapi oleh kedua-dua pihak ini dalam menjadikan sesebuah keluarga itu sejahtera, bahagia, harmoni, dan sempurna mengikut perspektif sesebuah keluarga itu. Dalam kajian ini, saling lengkap melengkapi antara kajian kuantitatif dan kualitatif menjadi panduan bahawa elemen ini merupakan elemen yang penting untuk kesempurnaan hidup terhadap sesebuah keluarga. Sesebuah keluarga yang sejahtera akan menjadi lambang bahawa inilah yang diinginkan selama ini dan kejayaan anak-anak pula membuktikan bahawa kejayaan ibu bapa mendidik dengan jayanya.

Implikasi kajian ini mengukuhkan Teori Kefungsian Keluarga dan Model ABS Kesejahteraan Keluarga dalam melihat kefungsian dan kesejahteraan sesebuah keluarga dengan sempurna. Pengukuhan teori ini menjadi panduan bahawa kekuatan sesebuah keluarga dalam pelbagai aspek berasaskan teori ini menjadi pengukur bahawa inilah sesebuah keluarga yang wajar menjadi panduan selama ini. Selain itu, implikasi praktikal pula ialah menjadi panduan dan rujukan kepada Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat sebagai asas penambahbaikan modul-modul yang sedia ada selaras dengan kehendak semasa sesebuah keluarga yang sejahtera. Kesejahteraan psikologi dalam keluarga hasil faktor kesepaduan dan kemahiran keibubapaan menjadi panduan bahawa inilah yang sewajarnya wujud dalam sesebuah keluarga ke arah mencapai pembangunan modal insan negara dalam persediaan sebuah negara maju.

Penghargaan

Jutaan terima kasih kepada Jabatan Perkhidmatan Awam kerana membiayai pengajian ini, dan juga PUSPANITA Pekan, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Jabatan Kerja Raya Pekan, SMK Ahmad dan SMK Tg Abdullah serta pelajar-pelajar dan ibu bapa yang menjadi responden dalam kajian ini.

Rujukan

- Amran Hassan. (2011). *Konflik*. Batu Pahat: Universiti Tun Husein Onn Malaysia.
- Amran Hassan, Fatimah Yusooif dan Khadijah Alavi. (2012). Keluarga Sihat Melahirkan Komuniti Sejahtera. *Geografia Malaysia Journal of Society and Space*, 8(5), 51–63.
- Asmawati Desa, Asmah Ahmad, dan Zaini Sharkawi. (2009). Kesejahteraan Psikologikal Orang Asli di Pertak dan Gerachi Jaya. *Jurnal Psikologi Malaysia*, 23, 19–25.
- Che Hasniza Che Noh. (2011). Hubungan Empati dan Penghargaan Kendiri Ibu bapa dengan Gaya Keibubapaan. *Jurnal Kemanusiaan*, 17, 66–79.
- Cresswell, J. W. (2008). *Educational Research; Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Everts, J. F. (1994). Developing Family Services In Malaysia. *Jurnal Psikologi Malaysia*, 9, 23–33.
- Hsueh, J. A., dan Yoshikawa, H. (2007). Working Nonstandard Schedules and Variable Shifts in Low-Income Families: Associations With Parental Psychological Well-Being, Family Functioning and Child Well-Being. *Developmental Psychology*, 43(3), 620–632.
- Jabatan Kebajikan Masyarakat Malaysia. (2007). *Laporan Statistik 2007*. Kuala Lumpur: JKMM.
- Khaidzir Haji Ismail, Jawiyah Dakir, Fariza Md. Sham, dan Hanina H. Hamsan. (2009). *Psikologi Islam: Falsafah, Teori dan Aplikasi*. Bangi: iBook Publication Sdn Bhd.
- Krejcie, R. V., dan Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size For research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607–610.
- Maynard, M. J., dan Harding, S. (2010). Ethnic differences in Psychological Well-being in Adolescence in the Context of Time Spent in Family Activities. *Social Psychiatric Epidemiology*, 45, 115–123.
- Mohd Majid Konting. (2000). *Kaedah Penyelidikan Pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Neutens, J. J. dan Rubinson, L. (2002). *Research Techniques for the Health Science*. 3rd edition. Sydney: Allyn & Bacon.
- Noradilah Md Nordin dan Mansor Abu Talib. (2009). Kesunyian dan Kesejahteraan Psikologi di Kalangan Pelajar Universiti di Malaysia. *Jurnal Psikologi Malaysia*, 23, 27–37.
- Norsayyidatina Che Rozubi, Zuria Mahmud dan Azad Athahiri Anuar. (2011). Peranan Keibubapaan dan Hubungannya Dengan Kesejahteraan Psikologi Dalam Kalangan remaja Cemerlang Akademik. *Prosiding Perkama International Convention Tahun 2011 pada 22-23 Jun 2011, di Akademi Kenegaraan, Kuala Lumpur*. Bangi: PERKAMA
- Olson, D. H. & Gorell, D. M. (2003). Circumplex Model of Marital and Family Systems. In F. F. Walsh (Ed.) *Normal Family Processes*. 3rd Ed. New York: Guilford.
- Park, N. (2004). The Role of Subjective Well-Being in Positive Youth Development. *The Annals of The American Academy of Political and Social Science*, 591(1), 25–39.
- Pejabat Tanah dan Daerah Pekan. (2012). Maklumat Daerah Pekan, Pahang Darul Makmur. (www.pekan98.tripod.com/peta/main.htm). [26 Januari 2012].
- PJK Kg Berau. (2012). Info Daerah Pekan. (www.kgberuas.pjk.com.my/index.php?option=com_content&task=view&id=18&Itemid=89) [1 November 2012].
- Rohaya Hashim dan Ruhani Mat Min. (2011). Pelajar Melanggar Disiplin Sekolah:Kaitan Interaksi Keluarga Terhadap Konsep Kendiri. *Jurnal Kemanusiaan*, 18, 14–30.
- Rozumah Baharudin dan Rahimah Ibrahim. (2008). *Keluarga Kanak-kanak dan Remaja*. Serdang: Universiti Putra Malaysia.
- Rutchkin, V. V., Eisemann, M., Kopusov, R. A., dan Hagglof, B. (2000). Family Functioning, Parental Rearing and Behavioural Problems in Delinquents. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 7, 310–319.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations On The Meaning of Psychological Well - being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069–1081.
- Ryff, C. D., dan Keyes, C. L. M. (1995). The Structure of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719–727.
- Sabatelli, R. M., dan Bartle, S. E. (1995). Survey Approaches to the Assessment of Family Functioning: Conceptual, Operational, and Analytical Issues. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 1025–1039.
- Sexton, T. L., dan Alexander, J. F. (1999). Functional Family Therapy. (www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojdp/184743.pdf) [18 Januari 2011].
- Sexton, T. L., dan Alexander, J. F. (2002). Functional Family Therapy: Principles of Clinical Intervention, Assessment, and Implementation. (www.mentalhealth.vermont.gov/sites/dmh/files/cafulFBS/DMH) [18 Januari 2011].
- Silverberg, S. B., dan Steinberg, L. (1987). Adolescent Autonomy, Parent-Adolescent Conflict, and Parental Well-Being. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(3), 293–313.
- Taylor-Powell, E., dan Renner, M. (2003). Analyzing Qualitative Data. (www.sedl.org/punbs/fam95/279.html) [22 Oktober 2011].
- Voydanoof, P., dan Donnelly, B. W. (1998). Parent's Risk and Protective of Parental Well-Being and Behavior. *Journal of Marriage and Family*, 60(2), 344–355.
- Wollny, I., Apps, J., dan Henricson, C. (2010). *Can Government Measure Family Wellbeing? A Literature Review*. London: Family & Parenting Institute.
- Zuria Mahmud, Abdul Razak Habib dan Salleh Amat. (2000). Kajian Tinjauan Terhadap Faktor-faktor Mempengaruhi Konsep Kendiri Remaja dan Penedahan Kendiri Remaja Kepada Keluarga. *Jurnal PERKAMA*, 8, 69–83